

Albert Cornelissen

MKZ: non-vaccinatiebeleid in heroverweging

Redactioneel

De Academische Boekengids 33, juni 2002, pp. 2.

De massale mond- en klauwzeer (MKZ) uitbraken in Groot-Brittannië vormden de start van de Nederlandse epidemie van 2001. In februari 2001 nam onze overheid maatregelen om te voorkomen dat het MKZ-virus Nederland zou binnenkomen. Dit gebeurde toch. Op 21 maart werd op een bedrijf in Olst bij vier runderen MKZ vastgesteld. De draaiboeken traden in werking. De dieren op het besmette bedrijf en de bedrijven in de directe omgeving werden geruimd. Ondanks deze maatregelen volgden snel meer besmettingen. Ook in Nederland was er sprake van een epidemie. Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij Brinkhorst voerde het voorgeschreven Europese beleid met harde hand uit. Hierdoor werd de epidemie snel ingeperkt. De laatste ruiming vonden plaats op 25 mei 2001. De balans was triest: 262.513 dode dieren. Bij een meerderheid van de bevolking riep het Europese beleid grote weerstand op. Het werd gaandeweg duidelijk dat men voor de toekomst een ander scenario wil. Een aanpak gericht op preventieve vaccinatie.

Wat staat dit in de weg? De Europese Unie (EU) heeft vanaf de jaren vijftig MKZ bestreden door besmette bedrijven te isoleren, vervoersverboden in te voeren, en jaarlijks de gehele rundveestapel te vaccineren. Hierdoor was de EU begin jaren negentig vrij van de ziekte. De politiek besloot op basis van dit succes het non-vaccinatiebeleid in te voeren en zo de exportmogelijkheden te vergroten. Als gevolg van dit non-vaccinatiebeleid kan een land dat zijn veestapel toch tegen MKZ vaccineert, niets meer exporteren. Met de huidige testen is namelijk niet vast te stellen of een dier een virusinfectie heeft of alleen maar gevaccineerd is. Het importrisico van het MKZ-virus is zo groot, dat de grenzen van een vaccinerend land hermetisch op slot gaan voor dieren en voedingsmiddelen van dierlijke oorsprong. Hiermee is het dilemma tussen markt en dierenwelzijn geschapen.

We vinden dergelijke beschouwingen in twee rapporten van januari 2002: een van de Adviescommissie Wetenschap en Ethiek (ACWE) van de KNAW, en een ander van het Crisis Onderzoek Team (COT). Het ACWE rapport verschaft een overzicht van de wetenschappelijke onderbouwing van het Nederlandse en Europese beleid voor de preventie en remedie van MKZ-uitbraken en doet suggesties voor toekomstig onderzoek. Het COT rapport Besmet Gebied geeft niet alleen een beschrijving van de MKZ-uitbraak, maar analyseert ook de interventiestrategieën die in de verschillende fases van de crisis zijn ingezet.

Mogen handelsbelangen een doorslaggevende rol spelen bij de bepaling van het beleid? Deze vraag heeft een duidelijke urgentie. Wereldwijd zijn er zo'n duizend geregistreerde uitbraken per jaar. De huidige globalisering met de daarbij behorende bewegingen van mensen, dieren en voedingsmiddelen van dierlijke oorsprong zorgen ervoor dat je kunt wachten op de volgende uitbraak. Het ACWE rapport staat met name stil bij de afwegingen die niet of onvoldoende een rol hebben gespeeld bij de invoer van het huidige beleid. Zo is voorbijgegaan aan de mening van de diergeneeskundigen. Deze beroepsgroep was en is, op basis van ethische overwegingen, voorstander van een preventief vaccinatiebeleid.

Daarnaast zien diergeneeskundigen vaccinatie als een goedkope afkoop van een mogelijke MKZ-uitbraak. Het Centraal Plan Bureau schat de kosten van de uitbraak in 2001 op 2,8 miljard gulden! Een herziening van de economische onderbouwing van het non-vaccinatiebeleid is dus zeker op zijn plaats. De ACWE geeft ook aan dat geen rekening is gehouden met de maatschappelijke visie op de 'stamping out' aanpak. De risico's voor de wilde fauna, zeldzame huisdierrassen en exoten in dierentuinen, noch de psychosociale gevolgen bij de betrokken boerengezinnen hebben een rol gespeeld. De vraag of het non-vaccinatiebeleid heroverwogen moet worden is eigenlijk geen vraag meer: het moet!

Albert Cornelissen is decaan bij de Faculteit der Diergeneeskunde van de Universiteit Utrecht.